

Til nr. 3 (psykiatrilovens § 4 a)

Efter psykiatrilovens § 9, stk. 2, træffer overlægen afgørelse om, hvorvidt betingelserne for tvangsindlæggelse er opfyldt. Efter § 10, stk. 1, tager overlægen endvidere stilling til, om betingelserne for tvangstilbageholdelse er opfyldt. Overlægen træffer også afgørelse om tvangsbehandling og om, i hvilket omfang der om fornødent kan anvendes magt til behandlingens gennemførelse, jf. § 12, stk. 3. Beslutning om tvangsbehandling af legemlige lidelser træffes af vedkommende psykiatriske overlæge og overlægen på den pågældende somatiske afdeling i fællesskab, jf. § 13, stk. 2, 1. pkt. Beslutning om, at der ved tvangsfiksering foruden bælte skal anvendes hånd- eller fodremme, træffes ligeledes af overlægen, jf. § 15, stk. 2. Efter § 21, stk. 2, skal overlægen med faste intervaller efterprøve, om betingelserne for fortsat frihedsberøvelse er opfyldt, og tilføje tvangsprotokollen oplysning herom.

Det har i praksis givet anledning til tvivl, om ordet »overlægen« også i disse tilfælde, der vedrører spørgsmålet om anvendelse af tvang, skal forstås således, at kompetencen er henlagt til overlægen personligt som en særlig retssikkerhedsgaranti og derfor ikke kan delegeres til andre læger, f.eks. en 1. reservelæge. Det samme spørgsmål kan rejses i tilfælde af tilbageførsel, jf. psykiatrilovens § 10 a, stk. 1, 1. pkt., i lovforslagets § 1, nr. 4, hvorefter overlægen under visse betingelser kan beslutte, at en tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt person, der har forladt en psykiatrisk afdeling eller er udeblevet efter udgang, med politiets bistand skal føres tilbage til afdelingen.

§ 4 a i lovforslagets § 1, nr. 3, indebærer, at de ovennævnte beslutninger principielt skal træffes af overlægen personligt eller den læge, der i overlægens fravær fungerer som overlæge (substitution). Med udtrykket »overlægen« sigtes i den forbindelse til den læge, der har det behandlingsmæssige ansvar for den afdeling eller det afsnit, hvor patienten er indlagt eller skal indlægges (den behandlingsansvarlige overlæge).

Det kan imidlertid forekomme, at afgørelsen må træffes af en anden læge, f.eks. fordi patienten bliver bragt til sygehuset om natten med henblik på tvangsindlæggelse, og der ikke er mulighed for at forelægge spørgsmålet om tvangsindlæggelse telefonisk for overlægen. § 4 a indebærer, at kravet om, at afgørelsen skal træffes af overlægen personligt, i sådanne tilfælde ikke er til hinder for, at en anden læge træffer afgørelsen, forudsat at overlægen efterfølgende snarest tager stilling til lægens beslutning.

Som nævnt i afsnit 8.2. ovenfor i lovforslagets almindelige bemærkninger, indebærer udtrykket »snarest«, at overlægen skal tage stilling hurtigst

muligt efter, at overlægen igen er mødt på sygehuset. Resultatet af overlægens stillingtagen skal tilføres tvangsprotokollen. Er der tale om en efterfølgende stillingtagen til en tvangstilbageholdelse, kræves det ikke, at overlægen når at tage stilling inden udløbet af den frist på henholdsvis 24 og 48 timer, der er fastsat i psykiatrilovens § 10, stk. 3, 1. og 2. pkt. Disse frister skal derimod overholdes af den læge, der under overlægens fravær træffer bestemmelse om tvangstilbageholdelse. Når § 10, stk. 3, i øvrigt ikke er nævnt i forslaget til ny § 4 a, skyldes det, at der er tale om en fristregel og ikke er kompetenceregulering. Kompetencen til at træffe afgørelse vedrørende tvangstilbageholdelse er fastlagt i § 10, stk. 1.

Underkender overlægen lægens beslutning om f.eks. at tvangsindlægge eller tvangstilbageholde en person, skal frihedsberøvelsen straks bringes til ophør. Om der i så fald f.eks. er grundlag for at rejse krav om erstatning, må afgøres efter de almindelige regler herom. Det adskiller sig principielt ikke fra de tilfælde, hvor overlægens beslutning om frihedsberøvelse efterfølgende bliver underkendt af retten, fordi retten ikke finder, at betingelserne for at frihedsberøve har været opfyldt. Det samme gælder overlægens eventuelle underkendelse af andre tvangsindgreb, der er besluttet under overlægens fravær.

Til nr. 4 (psykiatrilovens § 10 a)

Ved lovforslagets § 1, nr. 4, foreslås som § 10 a indsat en bestemmelse om tilbageførsel af bortgæede og udeblevne patienter. Bestemmelsen indebærer, at en tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt person, der har forladt en psykiatrisk afdeling og ikke frivilligt er vendt tilbage, efter overlægens beslutning kan føres tilbage til afdelingen med politiets bistand. Tilbageførsel kan dog kun ske indtil 1 uge efter, at udeblivelsen er konstateret. Er den pågældende udeblevet efter udgang, er det endvidere en betingelse for tilbageførsel, at der ikke er givet tilladelse til udgang med mere end tre overnatninger.

Det afgørende for bestemmelsens anvendelse er, at den pågældende patient har status som frihedsberøvet (enten som tvangsindlagt eller som tvangstilbageholdt) på det tidspunkt, hvor han eller hun forlader afdelingen. Bestemmelsen omfatter således ikke personer, der på det tidspunkt, hvor de forlod afdelingen, var indlagt på frivilligt grundlag. Det gælder, selv om de på det pågældende tidspunkt kunne tvangstilbageholdes, hvis de havde fremsat begæring om udskrivning. Sådanne personer kan derfor kun føres tvangsmæssigt tilbage til en psykiatrisk afdeling under iagttagelse af fremgangsmåden ved tvangsindlæggelse. Om baggrunden for, at den nu-